

EL CONTROL DE LES DIVERSIONS POPULARS A LA BARCELONA DE CARLES III.

Joan Ruaix i Bombardó

Els divertiments populars han estat des de sempre una de les manifestacions més tradicionals de qualsevol societat civil. Els barcelonins no han estat una excepció, i han practicat aquests tipus de diversions amb molt convenciment. Alguns costums han anat variant, mentre que altres s'han anat conservant amb algunes modificacions.

El caràcter de cada poble és el que fa de les tradicions una pràctica més o menys usual. Segons Pedro de Medina, el barceloní era "*jovial y muy alegre y de mucha afabilidad*" (1). Més tard, el Capità General de Catalunya, Marquès de la Mina expressava que el caràcter català era "*tan accesible en el trato como duro en la violencia, tan festivo en el Carnaval como devoto en Cuaresma*" (2). Aquest tarannà ha donat un caire especial als costums de la societat barcelonina.

Serà al segle XVIII quan hi haurà un intent de controlar totes les manifestacions populars, imposant una legislació restrictiva des del poder. Els corrents europeus il·lustrats crearen noves idees (3), que implicaren una nova legislació social en relació als divertiments populars.

El rebuig de la cultura popular per part de les classes superiors serà evident, cosa que donarà peu a la configuració d'una alternativa festiva d'acord amb els interessos de la monarquia.

Es tracta doncs de crear una cultura dirigida des del poder i que sigui consumida per les capes baixes de la societat a base d'una legislació prohibitiva, obligant a adoptar als plebeus uns costums més civilitzats, on la urbanitat i les bones maneres siguin uns dels ideals bàsics de la nova societat. Precisament, a les persones educades els costava associar la festa amb els plebeus, perquè elles participaven d'aquestes formes de cultura (4). Les idees il·lustrades van ser posades en pràctica pels ministres de Carles III, no sense la reticència de les capes populars. A través de successives lleis, s'aniran prohibint o reglamentant gairebé totes les diver-

1.- CURET, F., "Visions Barcelonines", cap. IV. Ed. Altafulla. Barcelona, 1983, pàg. 5.

2.- CURET, F., o.c., pàg. 5.

3.- OGG, D. "La Europa del Antiguo Régimen: 1715-1783". Ed. Siglo Veintiuno Editores, Madrid, 1974, pàg. 238.

4.- BURKE, P., Popular Culture in Early Modern Europe. Temple Smith. Londres, 1978, pág. 27.

sions més practicades. Els principals objectius perseguits pel govern queden reflectits a la legislació donada per Barcelona. Així, si estudiem l'aparell normatiu, deduïm que aquests objectius eren els següents:

1) Controlar qualsevol manifestació popular.

El control es feia efectiu mitjançant les ordres dictades pel Governador Militar, per la Reial Audiència o per l'Ajuntament de la ciutat, que era el que, finalment, feia complir els manaments dictats per les instàncies superiors. Quan la festa era deguda a un gran esdeveniment, era l'Ajuntament qui deia on es podia ballar, adjudicant les places corresponents. Aquestes corresponien sempre a les dels carrers per on havien de passar les diferents manifestacions festives del poble (desfilades de màscares, processons...) (5). Per controlar més bé el que es feia a una festa, l'Ajuntament podia nomenar una comissió organitzadora. Així ho va fer l'octubre del 1759, durant les festes celebrades a Barcelona en motiu de l'arribada de la família reial. La comissió va elaborar un projecte de festetjos, que van haver de dur a terme els Gremis i Col·legis de la ciutat, nomenant dotze comissionats per la preparació. Els diferents bans i edictes publicats i pregonats amb timbalers avisaven la població sobre la normativa vigent (6).

2) Fomentar la productivitat enfront les pràctiques festives.

El govern il·lustrat de Carles III va posar molt èmfasi en aquest objectiu. Per començar, mitjançant l'edecte del 23 de novembre del 1774, totes les festes i celebracions gremials van ser passades als diumenges. Així tothom podia treballar a la seva feina la resta de la setmana sense haver d'absentar-se d'ella amb l'excusa d'assistir a alguna festa (7). A partir del 28 de gener del 1772 es publicà una Reial Cèdula amb la qual el Rei i el seu Consell imposen les normes generals sobre la manera de practicar aquest divertiment arreu del territori de la monarquia. Com sempre, els menestrals, artesans, treballadors i oficials mecànics no podien caçar ni pescar els dies feiners; ho havien de fer els diumenges, sempre que aquest dia no coincidís en dia de veda general (8). Als cecs i esguerrats se'ls dona també una oportunitat de ser productius per la societat. La immensa majoria d'aquests pertanyien a la Confraria del Sant Esperit i es dedicaven a tocar algun instrument per a guanyar-se la vida com a músics en balls, saraus... Al 1764, l'Ajuntament de Barcelona tenia llogats a sou algunes d'aquestes persones de la Confraria per fer de trompeters i timbalers en cerimònies oficials (9).

Amb la idea que tothom treballés es va lliurar contra el problema de la mendicitat, mitjançant la creació d'hospicis i escoles professionals (10). Les persones considerades com a captaires, rodamons i ganduls eren persones improductives que es dedicaven a fomentar els vicis, principalment els jocs de naips. Per això surten moltes prohibicions contra certs jocs de cartes, amb la finalitat que una sèrie de persones no viciïn el conjunt de la població (11).

5.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 1.105.

6.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 7.368.

7.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 1.084.

8.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 72, exp. 86.

9.- CARRERA PUJAL, J., "La Barcelona del segle XVIII". Vol. II. Bosc. Casa Editorial, Barcelona, 1951, pàg. 470.

10.- OGG, D., o.c., pàg. 240-241.

11.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 4.780.

3) Guardar l'ordre públic.

Amb aquesta finalitat, l'Ajuntament de Barcelona, a principi de l'estiu del 1765 proposa al Capità General que se suspenguin totes les festes nocturnes pel bé i la quietud del poble, ja que en diversos carrers, en dies de festa, eren freqüents les irreverències a les imatges, les accions pecaminoses, les topades i les renyines. Es proposava suprimir-les després de les oracions del vespre, hora a la qual es convocava més gent al carrer. Molts joves sortien al carrer amb guitarres i simbombes i feien molt soroll, cosa que molestava a molta gent que intentava dormir a casa seva. Jaume Carrera i Pujal ens explica una de les moltes protestes de la gent: "...de lo que sigue, a más de turbar la quietud en aquellas horas, que los padres de la gente común no están seguros que sus hijas, para regalar a los mancebos, les den lo que necesitará tal vez la familia; y estén de continuo en las ventanas y quizás bajen a hablarles a la calle, abriendo a este fin las puertas de la casa, de lo que puede seguirse algun grave inconveniente...", "Y finalmente, todo concurso de noche y de gente no conocida parece dicta el buen gobierno, se procure estorbar mayormente en una ciudad de tanta concurrencia como lo es al presente la de Barcelona" (12). La prohibició arriba mitjançant un ban del 20 de setembre del 1765 amb el qual queden suprimides totes les festes nocturnes. Aquestes havien d'acabar a la posta de sol (13).

Els disciplinants, empalats i altres espectacles de les processons de Setmana Santa, així com els balls i danses populars dins o fora les esglésies són prohibits el 20 de febrer del 1777. El motiu va ser que, aquests actes, només servien "... de desprecio para los prudentes, de diversión y gritería para los muchachos, y de asombro, confusión y miedo para los niños, y mujeres; a lo cual, y otros fines aun más perjudiciales suelen dirigirse los que hacen y no al buen ejemplo y a la expiación de los pecados" (14). Tots els actes de les processons també restaren prohibits a les nits, perquè provocaven aldarulls per part dels joves i viciosos, sense que els justícies poguessin fer res.

Tals modificacions van fer canviar la disposició de la festa: "..., havent vingut una real pragmàtica manant s'acabessin dites processons luego de post lo sol, ab el qual avís minoraren, los directores de la processó, los trasts, deixant lo carrer de Santa Anna de la Plaça, prenent dret pel carrer Canuda, ..." (15). Si no es podia mantenir l'ordre a les grans aglomeracions de gent que anaven o miraven les processons, aquestes es prohibien per l'any següent.

Finalment, el 21 de juliol del 1780, Carles III prohibeix els gegants i demés diversions en les processons: "..., gigantes, gigantillos y tarasca, porque semejantes figurones no solamente no autorizan la Procesión y culto del Santísimo Sacramento, sino que su concurrencia causaba no pocas indecencias, ..., pues solo servían para aumentar el desorden y distraer o resfriar la devoción a la Magestad Divina" (16).

Les diversions de màscares, que sovint degeneraven en incidents, sobretot les nits de festa, quan era més difícil trobar els culpables, també són prohibides. El 9 de febrer del 1771 es trasllada a la Reial Audiència un ordre, mitjançant la qual han de cessar aquestes manifestacions, principalment les que tenen lloc durant les festes del Carnestoltes (17). Més tard, aquestes prohibicions van caure en l'oblit de la població, essent tolerades sovint per

12.- CARRERA PUJAL, J., o.c., pàg. 472.

13.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 191, exp. 183.

14.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 78, exp. 49.

15.- AMAT CORTADA, R., "Calaix de sastre". Vol. I, pàg. 57.

16.- Biblioteca de Catalunya. Fullets Bonsoms núm. 10.550.

17.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 75, exp. 83.

l'Ajuntament de la ciutat. En canvi, la careta va seguir essent prohibida. Amb ella només es podia passar pel recorregut dels carrers permesos i fixats amb antelació per les autoritats. Fora d'ells no era permesa: "... a la Rambla abundava de gent i de cotxes, fent rua, tals quals disfressats, bé que sense careta, per ser esto prohibit" (18).

4) Instaurar una cultura civilitzada, guardant l'educació i les bones formes.

Suprimint-se les festes nocturnes es va voler acabar definitivament amb el costum de la gent jove de sortir de nit i cantar pels carrers. La prohibició també arribà per la banda eclesiàstica. El mateix Baró de Maldà ens explica: "*Respecte a la poca o ninguna devoció en alguns que s'experimentava en funcions d'esglésies de Barcelona, de músiques d'oratori i de novenaris en les tardes, a fi d'evitar tals abusos dintre dels sagrats temples, ha manat l'actual Il.lustríssim que s'acàbia tota festa de tarda ab claror de dia, una hora abans de tocar-se l'oració del vespre de l'Angelus; havent insinuat també que li donaran gust de que no hi hàgia en les esglésies funció en les tardes, si sols als matins, ab lo que no deixaran d'evitar-se molts escàndols i irreverències en llocs tan sagrats*" (19).

Els espectacles sagnants, com les curses de braus, considerats com a primitius pels il.lustrats, van ser suprimits. L'article sisè de la Reial Pragmàtica Sanció del 14 de novembre del 1785 deia així: "*Ultimamente prohibido las fiestas de toros de muerte en todos los pueblos del Reino, a excepción de los en que hubiere concesión perpetua o temporal con destino público de sus productos útil o piadoso, pues en cuanto a éstas examinará el Consejo el punto de subrogación de equivalente a arbitrios antes de que se verifique la cesación o suspensión de ellas, y me lo propondrá para la resolución que convenga tomar*" (20). Com Barcelona no es trobava entre les poblacions privilegiades, les curses de braus van deixar-se de celebrar durant un període de bastants anys.

Es van limitar el nombre de danses populars a les processons, en ser considerades, per molta gent, com excessives dins unes manifestacions tan religioses: "... y como havia, y aun sobrava, el numero de las danzas para igualarlas con el de los gremios, cruzaba entre los estandartes tanta multitud de danzantes qual nunca haya visto..." , "... bien acostumbrada a ver en este particular señaladisimos excesos. No faltó quien contó en esta ocasión setenta, y siete cuadrillas cuyos individuos contados subían a bulto al numero de mil, y doscientos hombres. La diversidad de los trages que vestían, la variedad de los instrumentos, y las diferentes ideas, que executaban eran materia al mayor divertimento..." (21).

També es van voler limitar el nombre de trabucaires que en dies de festa disparaven llurs trabucs en sortir la gent de missa, perquè es considerava un espectacle que anava contra les bones formes. El Baró de Maldà ens explica una d'aquestes experiències viscudes en les festes de Calella, durant un dels nombrosos viatges que va fer a aquesta població: "*Los pims i los pams no paraven, i amés a l'entrar a l'església. Alguns d'aquells mariners carregaven trabucs o pendrers dels bastiments i nos los disparaven casi a l'orella i a no ensordir-se ja fou prou...*", "*Luego d'entonada la glòria lo celebrant, brava al.leluiada ressonà dins de les orelles; no del cop de música, que s'adapta als oïdos, per lo regular, sí que del rècio i continu disparo de trabaucs, casi a la vora de la porta, que estremeixien l'església...*", "... i de

18.- AMAT CORTADA, R., "Calaix de sastre". Vol. I. Ed. Curial, Barcelona, 1987, pàg. 157.

19.- AMAT CORTADA, R., o.c., pàg. 126.

20.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 10.127. També en l'Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 147, exp. 113.

21.- "Memoria gloriosa y descripción festiva de las fiestas en honor a Santa Tecla". Imprenta de Carlos Gibert i Tudó, impresor y librero. Barcelona, 1775, pàg. 52.

poc no em torno sord d'aquesta festa; guardant-se altre tant ruído per la processor de la tarda...", "...corrent un cert rum-rum de si dipararia la poca artilleria d'un fortinet que hi ha en Calella per guardar la cosa. Volent-me fer els honors aquells amics, jo els digué que visca molts anys, pensant entre mi mateix: No m'hi veureu, en dita processó" (22).

La moderació en les disfresses i el rebuig a qualsevol tipus de màscara o careta que tapés la cara a les persones, van ser normes imposades pels governants. Sobre això ja existien normatives des del 1771, repetidament no observades per la població, encara que amb el consentiment dels governants. Durant les festes celebrades a Barcelona per l'infantament de la Princesa d'Astúries al desembre del 1783, es van fer públiques unes normes especials per celebrar aquest esdeveniment; normes que van seguir vigents més endavant. Els actes havien d'acabar al vespre. Les màscares havien de seguir un recorregut establert, passant per les Cases de l'Ajuntament. La normativa feia guardar moderació en les disfresses, paraules i accions, sense que cap persona insultés ningú, emparant-se en una careta. No es podien fer servir disfresses de magistrat, de religiosos ni d'ordres militars, per tal d'evitar l'escarni o la burla. Tampoc es podia dissimular el sexe amb vestits impropis i aliens al que a cadascú li pertoqués; és a dir, que un home no es podia disfressar de dona, i a l'inrevés (23).

5) Protegir la població civil contra desgràcies.

Es prepara una normativa sobre focs d'artifici, car en una ciutat com Barcelona aquest costum no deixava de ser un perill constant pels incendis que podia ocasionar qualsevol descuit en cases i edificis públics. Francisco Generas ens explica un dels incendis provocats a l'hora de tirar coets en un convent quan es celebrava una festa: "*En la noche fe iluminaron los balcones, y ventanas con hachas, el campanario, y tejados del Convento con faroles; y al dispararse en el Noviciado abundancia de cohetes, voladores, y otros fuegos artificiales, correspondió al otro lado de una celda, que fino excedió en la abundancia, desbrochó, en la duración de una hora, parte del incendio, que agitaba al que la habita*" (24).

El 28 de setembre del 1771 arriba la prohibició en forma de Reial Cèdula. Es prohibeix la fabrica i venda, així com l'ús, de focs, alhora que tampoc es pot disparar arcabús ni escopeta carregats amb munició o sense ella, encara que sigui amb pòlvora sola, dins els pobles i ciutats (25).

A partir de llavors, els focs artificials els havien d'encendre persones especialistes que es guanyessin la vida amb aquest ofici. No es podien fer dins els recintes urbans, per tant calia fer-los en descampats designats prèviament pel governants. Quedaven suprimides les festes particulars amb focs d'artifici, exceptuant les reials.

La prohibició es repeteix el 22 de novembre del mateix any, tot incluent una sèrie de penalitzacions pels que no en facin cas: "*..., y a las personas que contravinieran a esta mi Real Cédula las impondreis y exigireis, sin la menor condescendencia, o simulación, por primera vez la pena de treinta días de cárcel, y la pecuniaria de treinta ducados de vellón, aplicados por mitad a Penas de Cámara, y Gastos de Justicia; por la segunda vez, doblada la pena, y por la tercera se les impondrá la de cuatro años de Presidio en uno de los de Africa; y las mismas penas se les impondran a cualesquiera persona*" (26).

22.- AMAT CORTADA, R., o.c., pàgs. 119-120.

23.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 1.105.

24.- GENERAS, F., "Festivas demostraciones que al Beato Simón de Roxas hizo el convento de dicha orden de la ciudad de Barcelona los días 18, 19, 20, y 21 de octubre de 1766". Barcelona, 1766, pàgs. 10-11.

25.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 71, exp. 56.

26.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 308, exp. 108.

Aquestes prohibicions encara duraven quan el Baró de Maldà escriu el 31 d'octubre del 1783 al seu Calaix de sastre que s'ha manat fer festes pel naixement dels dos Infants espanyols. Les festes havien de poder-se adaptar al gust de cada ciutat, però eren "*exceptuats focs i corrides de toro*" (27).

Amb la finalitat d'evitar més desgràcies familiars, surt el 10 de febrer del 1775 un edicte del Governador Militar de Barcelona, prohibint fer volar estels o grues des dels terrats de la ciutat. Calia evitar aquest divertiment tant perillós, ja que els nois podien caure d'altabaix dels edificis intentant fer volar l'estel. El text era molt precís: "*ORDENO, y mando, que Persona alguna, de cualquier estado, ó condición que sea, no pueda del día de la publicación de este Edicto en adelante hacer volar Cometa, ó Grua, ni otra cualquier parte de ella, ni consentirlo a ninguno de sus domésticos, ó dependientes bajo la pena de tres libras por cada vez, que fuere hecho lo contrario*" (28).

Per protegir la població de les feres, el govern va potenciar les monteries, intentant acabar amb el perill que suposaven animals com els llops, les guineus i els óssos. El 27 de gener del 1788 es publica una Reial Cèdula, mitjançant la qual es mana exterminar una sèrie d'animals considerats perjudicials (29). S'havien de fer batudes dues vegades l'any. Les despeses de municions i pólvora pels caçadors havien de ser pagades per la comunitat. Els ramaders transhumants havien de pagar també la seva part proporcional. Els caçadors tenien premis segons les peces cobrades durant la cacera, ja que no pagaven el mateix per un llop, per una lloba o per un llobató.

6) Protegir la natura.

Per això es publiquen el 28 de gener del 1772 les normes generals sobre la manera de caçar i pescar en el territori de la monarquia. Se senyalen els dies els quals es pot caçar i pescar i els dies de veda general. El que es vol assolir és que tothom faci ús d'aquest divertiment sense perjudici de les espècies: "*..., en que se trataba de la formación de una Ordenanza General, que contuviese el tiempo, modo, y forma en que todos mis Vasallos pudiesen lograr de la honesta diversión de la caza, y pesca, sin perjuicio de la veda general de una y otra especie que deberá observarse y establecerse*" (30).

Practicar aquestes afeccions amb males arts era prohibit i sancionat per la llei. Els contraventors havien de pagar una multa, i, fins i tot, podien anar a la presó. Els eclesíastics tant regulars com seculars també eren sancionats.

7) Embellir les poblacions.

Durant les festes, els carrers, les cases particulars i els edificis públics eren decorats amb multitud de illuminàries, que contribuïen a fer que les celebracions fossin més esplendoroses, principalment als carrers per on havien de passar les desfilades i processons festives. Els adornaments il·luminàries sempre eren obligatoris pels edificis públics i per les cases dels nobles, essent voluntaris per la resta de ciutadans. Molts d'aquests adornaven les seves façanes amb la intenció que la decoració cridés molt l'atenció dels visitants: "*Por la noche siguieron las luminarias, la gala, el concurso y el aplauso. La luminaria más aplaudida fue la de la Casa de un comerciante inglés, residente en Barcelona, adoranda con lámparas simétrica-*

27.- AMAT CORTADA, R., o.c., pàg. 127.

28.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 1.083.

29.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència, Acordades núm. 90, exp. 101.

30.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 72, exp. 86.

mente distribuidas en su frontispicio, que ocn la copia de mechones y reverberación de los vidrios formaban un mar de brillantes" (31).

Els dies festius, la gent sortia a passejar pel carrer i observava la bellesa i originalitat de les lluminàries dels edificis. L'Ajuntament, moltes vegades, convocava concursos d'embelliment de façanes, cosa que provocava una gran competència entre els diferents participants.

8) Exaltar la Monarquia il·lustrada.

Totes les reformes il·lustrades anaven destinades a millorar el conjunt de la societat. Ningú, però, es planteja la reforma política, sinó que hi ha un intent d'exaltar la Monarquia Absoluta. Un dels sistemes de promoció va ser la propaganda utilitzada a les festes populars. Qualsevol manifestació festiva anava acompanyada sempre per retrats, efígies, medallons, imatges o cornucòpies dels monarques, que es col·locaven als llocs on es preveia que hi assistiria més gent. A més, els esdeveniments reials com ara proclamacions, infantaments, casaments, tractats de pau, arribades a poblacions, etc. eren celebrats pels diferents municipis catalans, i eren aprofitats per fer apologia del sistema monàrquic.

Durant la proclamació de Carles III el setembre del 1759, es van celebrar a Barcelona quatre dies de festa. Hi va haver adornaments als carrers i places principals de la ciutat. A la Plaça de la Ciutat, les cases de l'Ajuntament van ser adornades en les façanes amb dossés de vellut vermellós amb franges d'or, a les quals hi havia posat el retrat del rei. A les parets de les cases de la Taula de Comuns Dipòsits es veia l'efígie del rei muntant a cavall i acompanyat als dos costats per al·legories de la Fama i de la Justícia: "*Al final de la calle era visible la imagen de nuestro rey, que estaba en un punto céntrico, junto a la embocadura de los cambios, enriquecida con preciosos damascos. El rey era presentado montado en un hermoso caballo seguido de una tropa de muchachos que iban vitoreando el bullicioso tropel*" (32).

El 1783, amb motiu del naixement dels infants Carles i Felip, es publicà una Reial Cèdula amb la qual la Reial Audiència ordenava celebrar festes a la ciutat. Les lluminàries van dominar en tots els edificis oficials de la ciutat. Les imatges reials adornaven llurs façanes (33). Però la propaganda per excel·lència es feia a les Màscares Reials. A elles, les al·legories, aplaudiments, lemes i referències reials eren constants. El 1783, durant les ja citades festes celebrades a Barcelona, es va fer una desfilada de carrosses. Aquestes portaven per lema: "*Épocas más gloriosas y señaladas para Barcelona*". La formaven quatre carrosses, dues de les quals feien referència a esdeveniments reials: la tercera, que portava per lema "El feliç desembarcament de S.M. a Barcelona el 1759" i la quarta, que portava per lema "El naixement dels infants i signatura del tractat de pau amb Anglaterra" (34).

Aquestes pretensions dels reformadors il·lustrats van entrar en la societat catalana no sense trobar entrebancs. La resistència tenaç de la població va fer que moltes prohibicions no es complissin al peu de la lletra, obligant a les autoritats a fer moltes vegades l'ull viu per no provocar aldarulls i disturbis. El mateix Carrerà i Pujal ens explica que la prohibició de festes nocturnes del 1765 no va acabar amb el costum del joves de sortir de nit i cantar. Molts grups de jovent demanaven permís al Governador, el qual els el donava mitjançant un agutzil, que els feia de vigilant, encara que a vegades, poc podia fer (35). Una cosa semblant li va passar

31.- Biblioteca de Catalunya. Fulletó Bonsoms núm. 9.167.

32.- Biblioteca de Catalunya. Fulletó Bonsoms núm. 9.167.

33.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 85, exp. 107.

34.- Biblioteca de Catalunya. Fulletó Bonsoms núm. 6.275.

35.- CARRERA PUJAL, J., o.c., pàg. 472.

a l'alcalde major de Manresa el 1786, que va escriure una carta a la Reial Audiència a la qual explicava que durant la seva presa de possessió no es van observar pels habitants de la població la prohibició sobre focs artificials, i que a la resta de festivitats es verificava l'ús dels focs, no complint-se la Reial Cèdula d'octubre del 1778; i que ell no els va ho prohibir pensant que era costum del lloc i que no feien mal a ningú (36).

El mateix succeïa a les processons, on s'hi prohibí, mitjançant la Reial Cèdula del 1780, la participació de gegants, capgrossos, i altres espectacles. Doncs bé, el setembre del 1783, en plenes festes barcelonines, es va celebrar una processió "*como cada año*" des de l'Església de la Catedral, passant pels carrers plens de gent. Precedien tal processó els gegants i després venia el clero (37).

El cas a la prohibició de fer saraus i balls a les nits va ser relatiu. Es troben documents posteriors que fan pensar en un oblit constant del poble de la normativa vigent. Hi podia haver balls que acabessin a les deu de la nit, altres a les dues de la matinada i altres encara acabaven més tard (38).

A vegades, agafar els transgressors costava molt. És el cas dels caçadors i pescadors furtius; molt difícils de detectar per la gran extensió dels paratges i també per la picardia dels contraventors.

El control de les diversions populars era, doncs, la finalitat primordial on volia arribar el govern il·lustrat de Carles III una vegada fossin acomplerts els ja esmentats objectius. El fi últim era tenir el control de la població, i aquest passava, sens dubte, per la vigilància de les seves manifestacions espontànies, dels seus costums i de les seves tradicions. Des del punt de vista polític, aquest control era importantíssim. I així ho va veure el govern, que va haver de lluitar aferrissadament amb els estaments eclesiàstics, els quals estaven interessats també a obtenir aquest poder. Finalment la balança s'inclinà en favor de la monarquia. Una població vigilada semblava més fàcil de dominar i de conduir cap a la pràctica dels ideals del despotisme il·lustrat, respectant sempre la Monarquia.

Així doncs, per poder arribar a obtenir aquest veritable control popular calien dues coses: la primera era l'elaboració d'una legislació prohibitiva de tots aquells aspectes festius que es volguessin corregir, evitar o suprimir, i permissiva amb tots els altres que es volguessin tolerar; i la segona era disposar del sistema de control adient per a poder corregir els possibles contraventors. Sembla que aquesta última missió estava a càrrec del corregidor, justícies i, sobretot, de l'exèrcit. Aquest havia d'adoptar dues postures: la dissuassòria, evitant els aldarulls i avalots als carrers i castigant els contraventors; i la participativa, integrant-se dins les mateixes diversions formant part a les desfilades, acompanyant a personalitats o tirant salves d'artilleria (39). Les normatives més clares sobre actuació de l'exèrcit són la Reial Provisió del 1768 sobre l'auxili de la tropa en les festes públiques (40), i la Reial Pragmàtica Sanció del 1774, mitjançant la qual es dicten normes d'actuació en cas de bullicis i aldarulls públics (41).

Per tant, cal pensar que la legislació prohibitiva contra divertiments, malgrat l'oposició de la població, va assolir el seu objectiu: el control social, intentant educar les capes inferiors en uns ideals més civilitzats, més raonables i més correctes des del punt de vista de l'educació i les bones maneres.

36.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 88, exp. 145.

37.- Biblioteca de Catalunya. Fullet Bonsoms núm. 6.275.

38.- AMAT CORTADA, R., o.c., pàg. 56.

39.- Biblioteca de Catalunya. Fullets Bonsoms núm. 7.366 i 7.368, pàg. 86.

40.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 62, exp. 80.

41.- Arxiu Corona d'Aragó. Reial Audiència. Acordades núm. 75, exp. 83.